

ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی انتظاری

سیده سلیل ضیائی^۱، فریبا زرانی^۲، فرشته موتابی^۳، حسین کارشکی^۴، شهریار شهیدی^۵

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: پژوهش حاضر، با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی انتظاری (ASBQ یا Anticipatory social behaviors questionnaire) در جمعیت دانشجویی انجام شد.

مواد و روش‌ها: شرکت کنندگان در این پژوهش ۴۶۰ نفر (۲۸۰ نفر دختر، ۱۸۰ نفر پسر) بودند که پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی - انتظاری را تکمیل کردند و ۲۸۴ نفر (۱۹۸ نفر دختر، ۸۶ نفر پسر) که علاوه بر پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی - انتظاری، چک‌لیست اضطراب و فوبی اجتماعی (SPAI یا Social phobia and anxiety inventory)، پرسش‌نامه ارزیابی فراوانی اجتناب مخفی (SAFE یا Subtle avoidance frequency examination)، مقیاس فوبی اجتماعی (SPIN یا Social phobia inventory) و مقیاس هراس اجتماعی (SPS یا Social phobia scale) را پاسخ گفتند. ۵۵ بیمار مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی نیز به ASBQ پاسخ دادند. برای تحلیل داده‌ها از آزمون t مستقل، تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA)، ضریب همبستگی Pearson، ضریب Cronbach's alpha و تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد.

یافته‌ها: در محاسبه روایی ملاکی، ضریب همبستگی Pearson بین نمره ASBQ با نمره‌های پرسش‌نامه‌های ذکر شده معنی‌دار بود. انجام روایی تحلیل عاملی، ساختار دو عاملی برای این پرسش‌نامه به دست داد و محاسبه روایی تمایز گروهی با روش آزمون t مستقل و MANOVA نشان داد که تفاوت نمره ASBQ و خرده‌مقیاس‌های آن در دو گروه مبتلا به اضطراب اجتماعی و غیر مبتلا در سطح معنی‌دار بود. همچنین، همسانی درونی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی انتظاری بر حسب ضریب Cronbach's alpha بالا و قابل قبول به دست آمد و پایایی بازآزمایی نیز تأیید شد.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج می‌توان گفت که نسخه فارسی ASBQ ابزاری معتبر برای سنجش رفتارهای اجتماعی - انتظاری در جمعیت ایرانی است.

واژه‌های کلیدی: رفتارهای انتظاری، اضطراب اجتماعی، پایایی، روایی

ارجاع: ضیائی سیده سلیل، زرانی فریبا، موتابی فرشته، کارشکی حسین، شهیدی شهریار. ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی انتظاری. مجله تحقیقات علوم رفتاری ۱۳۹۵؛ ۱۴ (۱): ۳۰-۴۰.

پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱۲/۲۵

دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۱۰/۳

شناختی ذکر شده را می‌توان در پنج طبقه خلاصه کرد: ۱- یادآوری شکست‌های ادراک شده گذشته به جای به یاد آوردن موفقیت‌ها، ۲- تحلیل جزئی نگرانی آن چه ممکن است که در موقعیت ترسناک اتفاق بیفتد، ۳- افکار در مورد این که از دید دیگران چگونه به نظر برسد، ۴- آماده‌سازی برای آن چه امکان دارد تا اتفاق بیفتد، ۵- فکر کردن در مورد راه‌های اجتناب یا فرار از موقعیت (۱).

برای آزمون این فرضیه، Clark و Hinrichsen (۱) مقیاسی ساختند که بین افراد با اضطراب اجتماعی بالا و اضطراب اجتماعی پایین به طور معنی‌داری تفاوت می‌گذاشت. سپس، از سؤال‌ها برای آموزش شرکت کنندگان که چگونه مشغول پردازش انتظاری شوند، استفاده کردند و دریافتند افرادی که درگیر پردازش انتظاری می‌شوند، نسبت به کسانی که این پردازش ذهنی را انجام

مقدمه

پردازش انتظاری مفردی از ویژگی‌های متداول فوبی - اجتماعی یا اضطراب اجتماعی است (۱). افراد مضطرب اجتماعی عنوان می‌کنند که بیشتر اوقات پیش‌بینی تعامل اجتماعی ترسناک آن‌ها را آزار می‌دهد، وضعیتی که از تجربه خود تعامل بدتر است (۲). با وجود این که به تازگی، مدل‌های شناختی زیادی به توصیف انواع مختلف پردازشگری اطلاعات در طی تعاملات اجتماعی و پس از آن می‌پردازد، مطالعات اندکی بر انتظار تمرکز کرده‌اند (۳-۵). مطالعه Clark و Wells یک استثنا است که عنوان می‌کند، فرایندهای شناختی که افراد مضطرب اجتماعی قبل از موقعیت اجتماعی درگیر آن می‌شوند، باعث می‌شود تا اضطراب آن‌ها بالا بماند (۳). این پژوهشگران نشان دادند که فرایندهای

۱- دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی تهران، تهران، ایران

۲- استادیار، گروه روان‌شناسی سلامت، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی تهران، تهران، ایران

۳- استادیار، گروه روان‌شناسی بالینی، دانشگاه شهید بهشتی تهران، تهران، ایران

۴- دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

۵- دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی تهران، تهران، ایران

Email: soleil.ziaee@gmail.com

نویسنده مسؤول: سیده سلیل ضیائی

تصور شکست‌های گذشته و طراحی راه‌هایی برای فرار یا اجتناب از موقعیت قریب‌الوقوع ارزیابی می‌کند. هر سؤال این پرسش‌نامه در مقیاس لیکرت چهار درجه‌ای از یک (هرگز) تا چهار (همیشه) رتبه‌گذاری می‌شود و نمره بالاتر نشانگر استفاده بیشتر از راهبردهای شناختی ناسازگارانه است.

Hinrichsen و Clark (۱) آن‌ها با استفاده از این سؤال‌ها به شرکت کنندگان آموزش دادند تا چگونه درگیر پردازش انتظاری شوند و مشاهده کردند که افرادی که پردازش انتظاری انجام می‌دهند، در مقایسه با کسانی که پردازش انتظاری انجام نمی‌دهند، به طور معنی‌داری قبل از موقعیت اجتماعی، اضطراب بالاتری را تجربه می‌کنند. این یافته در بین افرادی که اضطراب اجتماعی نداشتند، نیز تکرار شد (۶). Hinrichsen و Clark (۱) معتقدند که پنج طبقه فرایندهای شناختی را که Clark و Wells توصیف می‌کنند (۳)، توسط ASBQ ارزیابی می‌شود. در برخی از پژوهش‌ها، ساختار دو عاملی شامل دو خرده مقیاس آماده‌سازی، اجتناب و ویژگی‌های روان‌سنجی قابل قبول برای این مقیاس گزارش شده و از این ابزار در پژوهش‌های مربوط به اضطراب اجتماعی استفاده کرده‌اند (۸، ۷، ۱).

البته وجود تفاوت‌های جمعیت‌شناختی در نحوه پردازش انتظاری قابل دفاع است و می‌تواند موضوع تحقیقات متعددی باشد. با مرور تحقیقات گذشته، می‌توان گفت، گرچه در مورد رابطه پردازش انتظاری و اضطراب اجتماعی شواهد قابل توجهی وجود دارد، اما به تحقیقات بیشتری که کمیت و کیفیت این رابطه را روشن سازد، نیاز است. از ملزومات اساسی این گونه پژوهش‌ها، وجود ابزارهای معتبر برای سنجش سازه پردازش انتظاری مطرح شده در نظریه است. بنابر جستجوهای پژوهشگر، ابزارهای موجود برای سنجش پردازش انتظاری که تاکنون طراحی شده، اندک است (۹، ۱). از طرفی، تاکنون در ایران پژوهشی در مورد پردازش انتظاری و یا سنجش آن انجام نشده است. بنابراین، با توجه به این که پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری در خارج از ایران خصوصیات روان‌سنجی قابل قبولی دارد و ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسش‌نامه در ایران مورد بررسی قرار نگرفته، هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری شامل تحلیل ساختار عاملی، روایی سازه‌های همگرا، روایی تمایز گروهی، پایایی همسانی درونی و پایایی بازآزمایی بود.

مواد و روش‌ها

روش این پژوهش توصیفی بود که به منظور رواسازی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانشجویان مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی دانشگاه شهید بهشتی بود. نمونه این پژوهش، ۴۶۰ نفر (۲۸۰ نفر دختر، ۱۸۰ نفر پسر) بودند که پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری را تکمیل کردند و ۲۸۴ نفر (۱۹۸ نفر دختر، ۸۶ نفر پسر) که علاوه بر پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، چک‌لیست اضطراب و فوبی اجتماعی (SPAI یا Social phobia and anxiety inventory)، پرسش‌نامه ارزیابی فراوانی اجتناب مخفی (SAFE یا Subtle avoidance frequency examination)، مقیاس فوبی اجتماعی (SPIN یا Social phobia inventory) و مقیاس هراس اجتماعی (SPS یا Social phobia scale) را پاسخ گفتند. نمونه‌گیری به شیوه در دسترس در دانشگاه شهید بهشتی تهران انجام شد. این روش به

نمی‌دهند، صرف نظر از این که مبتلا به اضطراب اجتماعی باشند یا خیر، قبل از ورود به موقعیت اجتماعی، به طور معنی‌داری اضطراب بالاتری را تجربه می‌کنند.

با وجود این که، پردازش انتظاری باعث سطوح بالای اضطراب می‌شود، افراد مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی همچنان از این راهبرد استفاده می‌کنند. پژوهشگران در توجیه این پدیده عنوان می‌کنند که افراد با اضطراب اجتماعی بالا در مورد توانایی خود در ایجاد برداشت خوب در دیگران نگران هستند و به توانایی خود در این زمینه اطمینان ندارند. بنابراین، سعی می‌کنند که چگونگی پیشرفت یک تعامل را پیش‌بینی کرده و راهبردهایی که می‌تواند کمک کننده باشد، طراحی کنند. وقتی شروع به تفکر در مورد تعامل و بد پیش رفتن آن می‌کنند، مضطرب می‌شوند. اضطراب باعث می‌شود، اطلاعات منفی در مورد این که فکر می‌کنند از دید دیگران چگونه به نظر می‌رسند، به طور انتخابی بازیابی شود و باعث می‌شود که ترس‌هایشان تأیید شود و اضطراب آن‌ها افزایش یابد (۶). در غیاب هر گونه سرخ مستقیم از سوی دیگران (چون تعامل اجتماعی شروع نشده است)، یکی از اندک منابع اطلاعات برای نشان دادن این که آیا شکست‌های ادراک شده مجدد تکرار خواهند شد، وضعیت درونی افراد است. بنابراین، آن‌ها بر درون خود تمرکز می‌کنند که منجر به افزایش درک از حس‌های بدنی می‌شود. به نظر می‌رسد، این حس‌های درونی برای آن‌ها نشانه احتمال بد عمل کردن در موقعیت اجتماعی آینده باشد.

جستجو برای اطلاعات در مورد این موضوع که اوضاع چگونه پیش رود، به صورت ساخت تصویری از این که چگونه به نظر می‌رسد، گسترش پیدا می‌کند و این تصویر مبتنی بر اطلاعات درونی متنوع است (احساس‌های جسمی، خاطرات با سوگیری، افکار ترسناک). این شکل از پردازش انتظاری احتمال می‌رود که اضطراب آن‌ها را در سطح بالا نگه دارد. استفاده دایم افراد با اضطراب اجتماعی بالا از آماده‌سازی با جزئیات دقیق به عنوان یک راهبرد شناختی را می‌توان به این صورت توضیح داد که یک تداعی خرافی بین آماده‌سازی قبلی و عدم وقوع بدترین پیامد وجود دارد (۶).

یک مشکل دیگر، پردازش انتظاری آن است که آماده‌سازی با جزئیات دقیق می‌تواند منجر به دستورالعمل‌های بیش از حد انعطاف ناپذیری شود که افراد مضطرب اجتماعی معتقدند برای پیشگیری از وقوع فاجعه اجتماعی مجبور هستند آن را دنبال کنند. تبعیت از چنین دستورالعمل‌هایی می‌تواند مشکلاتی ایجاد کند؛ چرا که فرد نمی‌تواند به هر چیزی که از دستورالعملش انحراف داشته باشد، انعطاف پذیرانه واکنش نشان دهد (۷).

با وجود نقش قابل توجه پردازش انتظاری در بروز نشانه‌های اضطراب اجتماعی، پژوهش‌های انجام گرفته اخیر بر روی پردازش انتظاری محدود است. برای درک بهتر فرایند پردازش انتظاری و چگونگی ارتباط آن با آسیب‌شناسی روانی و سایر فرایندهای شناختی، به مطالعات بیشتری نیاز است که از ملزومات اساسی این قبیل مطالعات، ساخت و اعتباریابی ابزار پژوهشی معتبر است.

یکی از ابزارهای سنجش پردازش انتظاری که قابل قبول و مورد توجه است، پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری (ASBQ یا Anticipatory social behaviors questionnaire) است که به زبان انگلیسی، توسط Hinrichsen و Clark (۱) و بر پایه نظریه Clark و Wells (۳) در مورد اضطراب اجتماعی، تدوین شده است. ASBQ یک مقیاس ۱۲ سؤالی است که برخی از ابعاد خصیصه‌ای (Trait aspect) پردازش انتظاری را از قبیل، آماده شدن برای رویداد قریب‌الوقوع، تصور بدترین سناریوی ممکن،

این پرسش‌نامه قابل قبول بوده و ساختار دو عاملی آن با دو روش تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی نشان داده شد که هر دو خرده‌مقیاس، ثبات درونی خوبی (برای خرده‌مقیاس آماده‌سازی $\alpha = 0/79$ و برای خرده‌مقیاس اجتناب $\alpha = 0/77$) نشان داده است (۷).

همچنین، در بررسی روایی ملاکی این پرسش‌نامه، Gkika همبستگی معنی‌دار بین ASBQ و FNE (Fear of negative evaluation) را نشان داد ($r = 0/64$, $P < 0/001$) (۸). Mills و همکاران عنوان کردند که بین نمره ASBQ و نمره‌های SPS ($r = 0/53$, $P < 0/001$) و PSWQ (Penn state worry questionnaire) ($r = 0/30$, $P < 0/001$) همبستگی معنی‌دار وجود دارد (۷). Hinrichsen و Clark همسانی درونی ($\alpha = 0/88$) و روایی تمایز گروهی ($P < 0/05$ تا $P < 0/001$) قابل قبول برای سؤال‌های این پرسش‌نامه عنوان کردند (۱).

چک‌لیست اضطراب و فوبی اجتماعی (SPAI یا Social phobia and anxiety inventory): یک مقیاس ۴۵ آیتی است که به صورت تجربی برای اندازه‌گیری اضطراب اجتماعی تدوین شد. این پرسش‌نامه جنبه‌های شناختی، بدنی و رفتاری اضطراب اجتماعی را در موقعیت‌ها و شرایط مختلف اندازه می‌گیرد. فراوانی هر آیت در یک مقیاس هفت سطحی لیکرت از صفر (هرگز) تا شش (همیشه) نمره‌گذاری می‌شود. حداکثر نمره ۳۱۵ و حداقل نمره صفر است. نمره بالا نشان دهنده حداکثر درگیری در اضطراب و فوبی اجتماعی است. این پرسش‌نامه، شامل دو خرده‌مقیاس فوبی-اجتماعی (وقتی در مقابل یک شنونده سخن می‌گویم، احساس اضطراب می‌کنم) و گذرهراسی (وقتی در فضاهای باز و وسیع قرار می‌گیرم، احساس اضطراب می‌کنم) است. ثبات درونی این مقیاس با ضریب آلفای بین ۰/۹۴ تا ۰/۹۶ برای خرده‌مقیاس فوبی-اجتماعی و ضریب آلفای بین ۰/۸۵ تا ۰/۸۶ برای خرده‌مقیاس گذرهراسی مشخص شد. SPAI همچنین، پایایی آزمون-بازآزمون ($r = 0/86$)، روایی همگرا و روایی تمایز گروهی مناسب دارد (۱۳، ۱۲).

بلند نظر، برای سنجش پایایی این پرسش‌نامه از دو روش همسانی درونی و آزمون-بازآزمون بر روی نمونه ۳۷ نفری از دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد که به صورت تصادفی انتخاب شده بودند، استفاده کرد (۱۴). ضرایب همبستگی بین دو نوبت با فاصله چهار هفته، برای خرده‌مقیاس هراس اجتماعی (SP) $r = 0/95$ و برای خرده‌مقیاس گذرهراسی (AG) $r = 0/90$ و برای خرده‌مقیاس هراس اجتماعی-گذرهراسی (SP-AG) $r = 0/97$ است. برای ارزیابی و سنجش همسانی درونی مقیاس، ضریب Cronbach's alpha روی نمونه ۳۶۵ نفری $\alpha = 0/99$ به دست آمد. همچنین، بلند نظر با استفاده از آزمون اضطراب اجتماعی (FNE) روایی SPAI را بررسی کرد (۱۴). ضریب همبستگی بین پرسش‌نامه اضطراب اجتماعی (FNE) با خرده‌مقیاس‌های هراس اجتماعی $r = 0/86$ ، گذرهراسی $r = 0/31$ و هراس اجتماعی-گذرهراسی $r = 0/83$ است. همان‌طور که انتظار می‌رود، پرسش‌نامه اضطراب اجتماعی با خرده‌مقیاس گذرهراسی همبستگی زیادی ندارد و میزان همبستگی مشاهده شده نیز می‌تواند به دلیل همپوشی اختلالات اضطرابی با یکدیگر باشد. بلند نظر، در بررسی روایی تمایز گروهی نیز نشان داد که SPAI بین دو گروه افراد با تشخیص اضطراب اجتماعی و افراد عادی و نیز، بین افراد با گذرهراسی و افراد عادی، تفاوت معنی‌دار $\alpha = 0/01$ می‌گذارد (۱۴). همچنین، وی با استفاده از تحلیل عامل تأییدی، وجود ساختار دو عاملی را در نسخه فارسی SPAI نشان

منظور دسترسی به نمونه بزرگ و حفظ دقت آزمودنی‌ها در پاسخگویی به حجم بالای سؤال‌های مجموعه پرسش‌نامه‌ها استفاده شد. ابتدا، هدف از اجرای مجموعه پرسش‌نامه‌ها برای داوطلب توضیح داده شد و سپس، از او خواسته شد تا در صورت تمایل به آن‌ها پاسخ گفته و از نتیجه آزمون اطلاع حاصل کند.

در مورد حجم نمونه مناسب برای انجام تحلیل عاملی تأییدی، Myers و همکاران (۱۰) حجم نمونه لازم را حداقل ۳۰۰ نفر می‌دانند و هومن و عسگری (۱۱) حداقل حجم نمونه را ۲۵۰ نفر و تعداد ۵۰۰ نفر را برای تحلیل مدل مطلوب می‌دانند. بر این اساس، ۴۶۰ نفر با شیوه نمونه‌گیری در دسترس، در پژوهش حاضر شرکت داده شدند. ۷۶/۷ درصد از آزمودنی‌ها مجرد و ۲۳/۳ درصد از آن‌ها متأهل بودند. دامنه سنی آن‌ها بین ۱۸ تا ۳۸ سال ($M = 26/24$, $SD = 4/32$) قرار داشت. میانگین سنی دانشجویان دختر ۲۵/۶۷ و انحراف استاندارد ۴/۲۲ و همچنین، میانگین سنی دانشجویان پسر ۲۷/۱۱ و انحراف استاندارد ۴/۳۴ بود.

برای جمع‌آوری داده‌ها، علاوه بر نسخه فارسی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، از چهار ابزار چک‌لیست SPAI، SAFE، SAFE، SAFE، SPIN و SPS استفاده شد.

پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری با استفاده از فن ترجمه مضاعف به فارسی برگردانده شد. به این صورت که ابتدا متن پرسش‌نامه، توسط روان‌شناس بالینی مسلط به زبان انگلیسی به فارسی برگردانده شد و سه نفر از استادان روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی صحت ترجمه انگلیسی به فارسی را تأیید کردند. سپس، مقیاس بر روی نمونه کوچکی، متشکل از ۱۵ نفر اجرا و مشکلات موجود در آن اصلاح شد. متن فارسی توسط فردی که به روان‌شناسی و دو زبان انگلیسی و فارسی مسلط بود و قبل از آن نسخه انگلیسی پرسش‌نامه را ندیده بود، دوباره به انگلیسی برگردانده شد. در مرحله آخر، متن انگلیسی اولیه و متن انگلیسی ثانویه برای سازنده پرسش‌نامه ارسال شد، تا صحت آن را تأیید کند. پس از اتمام مراحل، نسخه نهایی پرسش‌نامه برای اجرا روی نمونه مذکور آماده شد. همچنین، روایی محتوایی پرسش‌نامه توسط سه نفر از استادان گروه روان‌شناسی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی تأیید شد. از آنجایی که پردازش انتظاری از جمله فرایندهای شناختی است که باعث بروز نشانه‌های اضطراب اجتماعی می‌شود، به منظور بررسی روایی سازه‌های همگرا، همراه با پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی انتظاری از چهار ابزار سنجش نشانه‌های اضطراب اجتماعی که اعتبار خصوصیات روان‌سنجی آن در ایران ارزیابی شده است، استفاده شد.

پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری (ASBQ): یک پرسش‌نامه ۱۲ آیتی که میزان خصیصه‌ای (Trait level) راهبردهای شناختی استفاده شده توسط افراد قبل از ورود به موقعیت اجتماعی از قبیل، آماده شدن برای رویداد قریب‌الوقوع، تصور بدترین سناریوی ممکن، تصور شکست‌های گذشته و طراحی راه‌هایی برای فرار یا اجتناب از موقعیت قریب‌الوقوع را ارزیابی می‌کند. هر سؤال این پرسش‌نامه در مقیاس لیکرت چهار درجه‌ای از یک (هرگز) تا چهار (همیشه) رتبه‌گذاری می‌شود. حداکثر نمره در این آزمون ۴۸ و حداقل نمره در آن ۱۲ است. نمره کل، حاصل جمع نمره تمامی سؤال‌ها می‌باشد. نمره بالاتر نشانگر استفاده بیشتر از راهبردهای شناختی ناسازگارانه است. ثبات درونی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، $\alpha = 0/88$ است (۱). Mills و همکاران نیز پایایی خوب $\alpha = 0/87$ گزارش کردند (۷). همچنین، روایی سازه

از نظر آماری در سطح ($P < 0/01$) معنی دار است. همچنین، محاسبه ضریب Cronbach's alpha مربوط به کل آزمودنی‌ها در مقیاس‌های فرعی فوبیای اجتماعی اجتناب $\alpha = 0/74$ ، ترس $\alpha = 0/74$ و ناراحتی $\alpha = 0/75$ نشانگر این است که پایایی محاسبه شده رضایت‌بخش بوده است.

مقیاس هراس/اجتماعی (Social phobia scale یا SPS): این مقیاس ترس از مشاهده و بررسی شدن حین فعالیت‌های روزمره (خوردن، نوشیدن، نوشتن و...) را می‌سنجد (۲۰). این پرسش‌نامه شامل ۲۰ سؤال است و پاسخ‌دهی به آن در قالب مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای صفر (اصلاً ویژگی من نیست) تا چهار (خیلی زیاد مشخصه من است) است. حداقل نمره هر کدام از این دو پرسش‌نامه صفر و حداکثر نمره آن ۸۰ می‌باشد. لازم به ذکر است که نمره مقیاس، حاصل جمع نمره تمام سؤال‌ها است (۲۱).

نتایج مطالعات نشان داده‌اند که این مقیاس، اعتبار بازآزمایی قابل قبول ($r = 0/93$ تا $r = 0/91$) و روایی همگرایی خوبی ($r = 0/59$ و $r = 0/77$) با سایر مقیاس‌های اضطراب اجتماعی داشته و سطوح بالای همسانی درونی ($r = 0/90$) و $\alpha = 0/91$ و روایی تمایز گروهی دارد (۲۳، ۲۱). عطری فرد در بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی SPS نشان داد که همسانی درونی برابر با $\alpha = 0/91$ است (۱۷). اعتبار بازآزمایی SPS برابر $r = 0/90$ گزارش شده و روایی همگرایی آن با سایر مقیاس‌های اضطراب اجتماعی SPIN، BFNE، SAFE و LSAS-SR در حد قابل قبول معنی‌دار است ($r = 0/93$ تا $r = 0/50$).

پس از اجرای فرایند ترجمه مضاعف و احراز روایی محتوایی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، این ابزار به همراه شش ابزار مربوط به اضطراب اجتماعی که به عنوان شاخص‌های ملاک انتخاب شدند، اجرا گردید. ابتدا رضایت شرکت‌کنندگان برای شرکت در پژوهش جلب و مجموعه پرسش‌نامه‌ها به آزمودنی تحویل داده و یک هفته بعد از او تحویل گرفته شد. بازآزمون یک ماه پس از آزمون اول انجام شد. به هنگام تحویل، پرسش‌نامه‌ها توسط آزمونگر بررسی گردید تا سؤالی جا نیفتاده و یا دو پاسخ برای یک سؤال منظور نشده باشد. ملاک ورود در پژوهش رضایت آگاهانه و عدم وجود پاسخ نامعتبر در پرسش‌نامه بود. پرسش‌نامه‌های ASBQ حاوی داده‌های گمشده ۱/۵۲ درصد از کل پرسش‌نامه‌ها را تشکیل می‌داد، که با روش بیشینه انتظار (Expectation-maximization یا EM) جایگزین شد. پس از اجرا و جمع‌آوری داده‌ها، تحلیل داده‌ها شامل بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری انجام شد.

یافته‌ها

برای بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسش‌نامه، از بررسی آماره‌های توصیفی و همچنین، سنجش روایی و پایایی استفاده شد. به منظور بررسی روایی ابزار از روش روایی محتوایی (که در بخش روش توضیح داده شد)، روایی سازه شامل تحلیل عامل و روایی تمایز گروهی و روایی سازه‌های همگرا استفاده شد. پایایی نیز به دو روش همسانی درونی و آزمون-بازآزمون بررسی گردید. پرسش‌نامه‌های دارای پاسخ گمشده از روند تحلیل خارج شد.

بر اساس سیستم نمره‌گذاری پرسش‌نامه پردازش انتظاری که عبارت است از جمع کلی نمره‌های هر سؤال، کمترین نمره ۱۲ و بیشترین نمره ۴۸ می‌باشد. جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد تک تک سؤال‌ها و نمره کلی آزمون را در نمونه مورد مطالعه نشان می‌دهد.

داد. در این پژوهش از نمره خرده مقیاس فوبی-اجتماعی (۳۲ سؤال اول) استفاده می‌شود.

پرسش‌نامه ارزیابی فراوانی اجتناب مخفی (SAFE یا Subtle avoidance frequency examination): مقیاس ۳۲ آئمی است که گرایش به درگیر شدن در اجتناب مخفی (اجتناب از تماس چشمی) یا رفتارهای ایمنی (تمرین جملات در ذهن) در طول تعاملات اجتماعی را می‌سنجد (۱۶). این مقیاس دارای سه خرده مقیاس است که عبارت از رفتارهای ایمنی بخش فعال (Active safety behaviors)، محدود کردن ظریف رفتار (Subtle restriction of behavior)، رفتارهایی که هدفشان اجتناب یا پوشاندن نشانه‌های جسمانی (Behaviors aimed at avoiding or concealing physical symptom) است.

نمره‌گذاری بر روی مقیاس لیکرت ۵ سطحی یک (هرگز) تا پنج (همیشه) انجام می‌شود. حداکثر نمره ۱۶۰ و حداقل ۳۲ می‌باشد. نمره بالا نشان دهنده درگیری در اجتناب مخفی است. این مقیاس دارای ثبات درونی ($r = 0/86$ تا $r = 0/91$)، روایی همگرا و تمایزی مناسب است (۱۶). Heimberg و Rapee نیز ثبات درونی ($r = 0/90$) و روایی همگرا به صورت همبستگی با مقیاس تعامل اجتماعی و اضطراب (Social interaction and anxiety scale یا SIAS، $r = 0/56$) و مقیاس فوبی-اجتماعی (Social phobia scale یا SPS، $r = 0/70$) نشان دادند (۵). در ضمن، در مطالعه مذکور SAFE روایی افتراقی مناسبی را با تمایز کردن گروه بیماران دارای اضطراب اجتماعی و گروه سالم نشان داده است. عطری فرد، در بررسی نسخه فارسی SAFE نشان داد که همسانی درونی این پرسش‌نامه و خرده مقیاس‌های آن در دامنه ($r = 0/78$ تا $r = 0/91$) قرار دارد (۱۷). اعتبار بازآزمایی SAFE و خرده مقیاس‌های آن نیز از $r = 0/71$ تا $r = 0/85$ و روایی سازه همگرایی آن با سایر مقیاس‌های اضطراب اجتماعی SIAS (Social interaction anxiety scale)، SPIN، LSAS-SR (Liebowitz social anxiety-self report) و BFNE (Brief fear of negative evaluation) در حد قابل قبول معنی‌دار است ($r = 0/93$ تا $r = 0/58$).

مقیاس فوبی-اجتماعی (Social phobia inventory یا SPIN) این مقیاس نخستین بار توسط Connor و همکاران به منظور ارزیابی اضطراب اجتماعی تهیه شد (۱۸). این پرسش‌نامه یک مقیاس خودسنجی ۱۷ سؤالی است که دارای سه مقیاس فرعی ترس، اجتناب و ناراحتی فیزیولوژیکی است. هر سؤال بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای صفر (به هیچ وجه) تا چهار (بی‌نهایت) درجه‌بندی می‌شود. حداقل نمره این پرسش‌نامه صفر و حداکثر نمره آن ۶۸ است. پایایی این پرسش‌نامه به روش بازآزمایی در گروه‌هایی با تشخیص هراس اجتماعی $\alpha = 0/78$ تا $\alpha = 0/89$ بوده و همسانی درونی با ضریب آلفا در گروهی از افراد بهنجار برای کل مقیاس برابر $\alpha = 0/94$ و برای مقیاس‌های فرعی ترس $\alpha = 0/89$ ، برای اجتناب $\alpha = 0/91$ و برای مقیاس فرعی فیزیولوژیک معادل $\alpha = 0/80$ گزارش شده است (۱۹).

در بررسی اعتبار نسخه فارسی، حسوند آموزاده، برای نمونه غیر بالینی در ایران روایی و پایایی این مقیاس را به دست آورد (۱۹). ضریب آلفای پرسش‌نامه برای کل آزمودنی‌ها در نیمه اول ۰/۸۲، نیمه دوم ۰/۷۶، همبستگی دو نیمه آزمون ۰/۸۴ و ضریب همبستگی Spearman brown ۰/۹۱ بوده که همگی

جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد، همبستگی سؤال‌ها و نمره کل پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی - انتظاری

سؤال	میانگین ± انحراف استاندارد	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	نمره کل
۱	۲/۱۸ ± ۰/۸۳	۱/۰۰												
۲	۲/۸۲ ± ۰/۸۰	-۱/۱۵**	۱/۰۰											
۳	۲/۳۷ ± ۰/۸۹	-۱/۲۵**	-۱/۳۷**	۱/۰۰										
۴	۲/۷۶ ± ۰/۸۳	-۱/۲۷**	-۱/۴۷**	-۱/۴۱**	۱/۰۰									
۵	۲/۶۵ ± ۰/۸۰	-۱/۲۶**	-۱/۲۱**	-۱/۲۰**	-۱/۲۸**	۱/۰۰								
۶	۲/۸۶ ± ۰/۷۹	-۱/۱۵**	-۱/۴۴**	-۱/۱۸**	-۱/۳۳**	-۱/۰۹*	۱/۰۰							
۷	۲/۶۴ ± ۰/۸۱	-۱/۱۵**	-۱/۲۱**	-۱/۲۳**	-۱/۳۳**	-۱/۲۷**	-۱/۳۳**	۱/۰۰						
۸	۲/۷۶ ± ۰/۷۷	-۱/۱۶**	-۱/۳۵**	-۱/۱۹**	-۱/۳۴**	-۱/۱۵*	-۱/۳۳**	-۱/۲۳**	۱/۰۰					
۹	۲/۶۶ ± ۰/۹۱	-۱/۲۳**	-۱/۳۵**	-۱/۲۵**	-۱/۳۰**	-۱/۲۲**	-۱/۱۰*	-۱/۱۲**	-۱/۲۹**	۱/۰۰				
۱۰	۲/۲۹ ± ۰/۷۷	-۱/۲۴**	-۱/۱۸**	-۱/۳۳**	-۱/۲۹**	-۱/۲۷**	-۱/۱۰*	-۱/۱۷**	-۱/۱۷**	-۱/۱۹**	۱/۰۰			
۱۱	۲/۱۸ ± ۰/۸۳	-۱/۱۷**	-۱/۱۹**	-۱/۱۹**	-۱/۲۳**	-۱/۲۷**	-۱/۰۶*	-۱/۱۶**	-۱/۱۱**	-۱/۱۹**	-۱/۳۵**	۱/۰۰		
۱۲	۱/۸۹ ± ۰/۷۹	-۱/۰۲	-۱/۰۳	-۱/۰۹*	-۱/۰۶*	-۱/۰۴*	-۱/۱۱*	-۱/۱۱*	-۱/۰۲*	-۱/۰۱*	-۱/۰۵*	-۱/۰۱*	۱	
نمره کل	۳۰/۱۱ ± ۵/۰۷	-۱/۵۰**	-۱/۶۳**	-۱/۵۹**	-۱/۶۹**	-۱/۵۲**	-۱/۴۷**	-۱/۵۰**	-۱/۵۴**	-۱/۵۵**	-۱/۵۴**	-۱/۴۸**	-۱/۱۰*	

* همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است؛ ** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است.

کشیدگی چند متغیره Mardia ($cr > ۱/۹۶$) نشان می‌دهد، پیش‌فرض بهنجاری چند متغیره، رد می‌شود. مطالعات متعدد نشان داده‌اند که بیشتر داده‌های علوم اجتماعی توزیع غیر نرمال دارد (۲۶، ۲۵). به نظر می‌رسد که استفاده از روش بیشینه احتمال (Maximum likelihood یا ML) به نسبت به نقض پیش‌فرض نرمال بودن توزیع مقاوم است (۲۷). همچنین، پژوهش‌ها نشان می‌دهد که تفاوت‌های اساسی در نتایج تحلیل معادلات ساختاری با استفاده از برآورد کننده بیشینه احتمال بر نمونه‌هایی با اندازه و سطوح کشیدگی و کجی متفاوت، دیده نمی‌شود (۲۸).

برای بررسی پیش‌فرض دوم و سوم، حجم نمونه ۴۶۰ نفر لحاظ شد و مراجعه به ادبیات پژوهشی پیشین جهت ترسیم مدل ساختاری بر اساس مشخصات صحیح مدل نظری، انجام شد. در مورد پیش‌فرض چهارم، به دلیل حجم بالای پرسش‌نامه‌ها از نمونه‌گیری در دسترس از میان جمعیت دانشجویی استفاده شد. در این راستا، Watson نشان داد که نتایج تحلیل‌های ساختاری مربوط به اختلال‌های روانی، در انواع مختلف پاسخ دهندگان شامل نمونه‌های دانشجوی، بزرگسال عمومی و بیمار همسانی بالایی دارد (۲۹). همچنین، در پژوهشی فراتحلیل مربوط به ۳۷ پرسش‌نامه شخصیت و آسیب روانی برای تعیین تفاوت‌های ساختاری مهم در داده‌های تولید شده توسط آزمودنی‌های مختلف انجام شده است، ارزیابی‌های آماری ماهیت مؤلفه‌های روان‌شناختی مشخص کرد که به طور کلی، عامل‌ها در جمعیت‌های متفاوت یکسان بودند و آزمودنی به سختی می‌تواند بر ضد الگوی کلی شباهت استدلال نماید. به نظر می‌رسد که نتایج به دست آمده از نمونه‌گیری در دسترس داخل جمعیت دانشجویی، قابل تعمیم به جامعه است (۲۹).

بنابراین، مدل دو عاملی ارایه شده توسط Gkika آزمون شد (۸). نتایج مربوط به انجام تحلیل عاملی تأییدی مدل دو عاملی ASBQ در جدول ۲ آمده است. مهم‌ترین آماره مجذور χ^2 بود. این آماره میزان تفاوت ماتریس مشاهده شده و ماتریس برآورد شده را نشان می‌دهد.

بررسی همبستگی تک تک سؤال‌ها با یکدیگر نشان داد که بیشتر سؤال‌ها در سطح ۰/۰۱ با هم دارای ارتباط معنی‌دار بود. اما، سؤال ۱۲ با اکثر سؤال‌های پرسش‌نامه همبستگی معنی‌دار نداشت و تنها با سؤال‌های ۳، ۶ و ۷ همبستگی ناچیز و معکوس نشان داد. کلیه سؤال‌های پرسش‌نامه با نمره کل همبستگی قابل قبول داشت. جدول ۲، همبستگی سؤال‌های پرسش‌نامه را با یکدیگر و با نمره کل نشان می‌دهد.

روایی سازه مبتنی بر تحلیل عاملی: برای بررسی روایی تحلیل عاملی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی - انتظاری، از روش تحلیل عاملی تأییدی (CFA یا Confirmatory factor analysis) بر روی نتایج حاصل از اجرای این پرسش‌نامه بر روی ۴۶۰ نفر آزمودنی استفاده شد. در تحلیل عاملی تأییدی، از قبل فرضیه‌هایی در مورد رابطه بین متغیرهای مشاهده شده (سؤال‌ها) و متغیرهای نهفته (سازه زیربنایی یا عامل) و یا سازه‌های کلی‌تر آن‌ها وجود دارد یا مطرح می‌شود، سپس بر اساس داده‌ها و شواهد جمع‌آوری شده، این ساختار عاملی نظری تأیید یا رد می‌شود (۲۳).

تحلیل عاملی تأییدی میزان برازش مدل با داده‌ها را نیز محاسبه می‌کند که از طریق تحلیل عاملی اکتشافی مقدور نیست. تحلیل عاملی تأییدی، نوعی تحلیل متغیر مکنون است. علت این که مکنون نامیده می‌شود، این است که بعضی متغیرها به طور مستقیم قابل مشاهده نیست، بلکه از طریق متغیرهای مشاهده شده استنباط می‌شود. در تحلیل عاملی تأییدی متغیر مکنون همان عامل است (۲۳). برای اجرای تحلیل عاملی تأییدی پیش‌فرض‌هایی باید رعایت شود که عبارت از ۱- نرمال بودن چند متغیری، ۲- حجم نمونه کافی ($n > ۲۰۰$)، ۳- در نظر داشتن مشخصات صحیح مدل نظری و ۴- متغیری تصادفی می‌باشد (۲۴).

در بررسی پیش‌فرض اول تحلیل عاملی تأییدی، ضریب کشیدگی چند متغیره Mardia (Mardia multivariate kurtosis coefficient) برابر ۱۱/۹۲ و نسبت بحرانی ۶/۹۲ است. همان‌طور که نسبت بحرانی ضریب

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل دو عاملی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری

IFI	CFI	NNFI	NFI	RMSEA	AGFI	GFI	P	χ^2/df	Df	χ^2
۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۸۸	۰/۸۸	۰/۰۸	۰/۸۹	۰/۹۲	۰/۰۰۱	۴/۲۵	۵۳	۲۲۵/۳۵

بالاتری به دست آوردند ($t_{(۲,۳)} = -۵/۹۷, P = ۰/۰۰۱$)، همچنین، تفاوت نمره‌های خرده مقیاس آماده سازی ($F_{(۱,۲,۳)} = ۲۹/۰۱, P = ۰/۰۰۱$) و خرده مقیاس اجتناب ($F_{(۱,۲,۳)} = ۲۲/۰۱, P = ۰/۰۰۱$)، در افراد دو گروه مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی و غیر مبتلا معنی‌دار است و گروه مبتلا به اضطراب اجتماعی نسبت به گروه عادی در نمره‌های هر یک خرده مقیاس‌های ASBQ نمره بالاتری به دست آوردند.

روایی سازه همگرا: برای بررسی روایی سازه همگرای پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری از مجموعه‌ای از پرسش‌نامه‌های مربوط به اختلال اضطراب اجتماعی که در ایران اعتباریابی شده بود، استفاده شد؛ چرا که پردازش انتظاری از لحاظ نظری با نشانه‌های اضطراب اجتماعی ارتباط دارد. جدول ۴، ضریب همبستگی Pearson نمره پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری را با نمرات هر یک از پرسش‌نامه‌های فوبی اجتماعی در سطح $P \leq ۰/۰۰۱$ نشان می‌دهد. ضریب همبستگی پرسش‌نامه‌های اضطراب اجتماعی با پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری قابل قبول بود. ضریب همبستگی همه پرسش‌نامه‌های ملاک با هر کدام از خرده مقیاس‌های پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری و ضریب همبستگی دو خرده مقیاس با یکدیگر و با نمره کل پرسش‌نامه معنی‌دار و قابل قبول به دست آمد. همچنین، ضریب همبستگی پرسش‌نامه‌های ملاک با یکدیگر قابل قبول و معنی‌دار بود.

پایایی آزمون- بازآزمون: برای بررسی پایایی به روش آزمون- بازآزمون، از ۱۱۰ نفر آزمودنی‌ها خواسته شد که پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری را در فاصله زمانی یک ماه، دو بار پر نمایند. نتایج همبستگی Pearson برای نمره کل ($r = ۰/۷۳, P < ۰/۰۰۱$)، خرده مقیاس اجتناب ($r = ۰/۵۹, P < ۰/۰۰۱$) و خرده مقیاس آماده‌سازی ($r = ۰/۷۶, P < ۰/۰۰۱$) قابل قبول و معنی‌دار بود.

پایایی همسانی درونی: برای بررسی پایایی به روش همسانی درونی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری از ضریب Cronbach's alpha استفاده شد. ضریب Cronbach's alpha پرسش‌نامه ۰/۷۴۷ بود. ضریب آلفای عامل آماده‌سازی ($\alpha = ۰/۷۴۱$) و ضریب آلفای عامل اجتناب ($\alpha = ۰/۳۸۵$) قابل قبول است. جدول ۵ بار عاملی هر سؤال و آلفای آزمون پس از حذف هر سؤال را نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، سؤال ۱۲ که طبق جدول ۱ همبستگی ناچیز نشان داده است، دارای بار عاملی ناچیز بوده و حذف آن باعث افزایش در ضریب پایایی می‌شود. این سؤال عنوان می‌کند که «آگاهانه تلاش می‌کنم در مورد موقعیت فکر نکنم» و به نظر می‌رسد که درک آن برای اکثر آزمودنی‌ها دشوار است و دارای ویژگی‌های لازم برای بودن در مجموعه سؤال‌ها نیست.

این آماره به حجم نمونه بالا حساس است و بنابراین، در نمونه‌های با حجم بالا بر درجه آزادی تقسیم می‌شود و در صورتی که بین یک تا پنج باشد، مناسب قلمداد می‌شود (۳۰). همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، شاخص‌های برازش مدل دو عاملی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری قابل قبول بود و به انجام اصلاح نیاز نداشت. شاخص برازش هنجار شده (Normed fit index یا NFI)، شاخص‌های نیکویی برازش (GFI یا Goodness of fit index)، نیکویی برازش انتخابی (AGFI یا Adjusted goodness of fit index)، آزمون برازش مقایسه‌ای (CFI یا Comparative fit index)، شاخص برازش هنجار شده (NFI یا Normed fit index) و شاخص برازش افزاینده (IFI یا Incremental fit index) دارای دامنه صفر تا یک هستند هرچه مقدار آن‌ها به یک نزدیک‌تر باشد، حاکی از برازش مطلوب‌تر مدل است (۳۱). میزان خطای تقریب ریشه مجذور میانگین (Root mean square error of approximation یا RMSEA) عبارت است از ریشه دوم میانگین مجذورات پس مانده به عنوان تابعی از کوواریانس و برابر با ۰/۰۸ بود که قابل قبول است. با توجه به شاخص‌های فوق، می‌توان گفت که مدل دو عاملی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، برازش دارد.

همچنین، تحلیل عامل تأییدی با در نظر گرفتن متغیر جنسیت به عنوان تعدیل‌گر انجام شد. نتایج نشان داد که مدل دو عاملی ASBQ در نمونه مردان و زنان تفاوت معنی‌دار داشت ($\chi^2 = ۳۸۲/۶۵, df = ۱۲۸, P = ۰/۰۰۱$).

بنابراین، برای مشخص شدن این که ساختار دو عاملی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری در کدام یک از دو نمونه زن و مرد برازش بهتری دارد، تحلیل عامل تأییدی در نمونه زنان و مردان به تفکیک انجام شد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، مدل دو عاملی ASBQ در جمعیت مردان نسبت به زنان برازش بهتری نشان داد (جدول ۳).

روایی تمایز گروهی: به منظور بررسی روایی تمایز گروهی، ۵۵ نفر فرد مبتلا به اضطراب اجتماعی توسط روان‌شناس بالینی با استفاده از مصاحبه ساختار یافته ADIS- (Anxiety disorders interview schedule for DSM-IV) مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی تشخیص‌گذاری شدند و ۱۵۰ نفر که نمره کمتر از ۳۴ در پرسش‌نامه چک‌لیست اضطراب و فوبی اجتماعی (SPAI) به دست آوردند، به پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری پاسخ دادند.

آزمون t مستقل نشان داد که تفاوت نمره‌های افراد در دو گروه مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی و غیر مبتلا معنی‌دار است. گروه مبتلا به اضطراب اجتماعی ($M = ۳۳/۱۰, SD = ۵/۳۹$) نسبت به گروه عادی ($SD = ۵/۲۶$)، ($M = ۲۸/۱۱$) در نمره کل پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری نمره

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل دو عاملی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری به تفکیک در جمعیت زنان و مردان

IFI	CFI	NFI	RMSEA	AGFI	GFI	P	χ^2/df	df	χ^2	N
۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۸۶	۰/۰۸	۰/۸۶	۰/۹۱	۰/۰۰۱	۳/۲۳	۵۳	۱۷۱/۳۳	۲۸۰
۰/۸۸	۰/۸۷	۰/۷۸	۰/۰۶	۰/۸۸	۰/۹۲	۰/۰۰۲	۱/۸۲	۵۳	۹۶/۸۰	۱۸۰

جدول ۴. همبستگی نمره ASBQ و خرده مقیاس‌های آن با سایر پرسش‌نامه‌های اضطراب اجتماعی

SPS	SPIN	SAFE	SPAI	ASBQ	ASBQ- avoid	ASBQ-Prepare
						۱/۰۰
					۱/۰۰	۰/۴۳**
			۱/۰۰	۰/۳۲**	۰/۷۱**	۰/۹۳**
		۱/۰۰	۰/۶۵**	۰/۴۳**	۰/۲۵**	۰/۲۹**
	۱/۰۰	۰/۵۶**	۰/۷۷**	۰/۳۳**	۰/۳۷**	۰/۳۷**
۱/۰۰	۰/۷۷**	۰/۶۲**	۰/۷۷**	۰/۳۵**	۰/۳۷**	۰/۲۹**
					۰/۲۶**	۰/۳۳**

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است

با وجود این، پژوهش‌های انجام گرفته اخیر بر روی پردازش انتظاری محدود بوده و یا از نظر روش‌شناسی و ارزیابی ناهمگن است که تصمیم‌پذیری نتایج را دچار مشکل می‌کند. در داخل کشور نیز، با استناد به جستجوهای پژوهشگر در منابع اطلاعاتی کشوری، پژوهش حاضر نخستین مقاله در زمینه معرفی نقش پردازش انتظاری در اضطراب اجتماعی و یا به طور اختصاصی اعتباریابی ابزاری برای اندازه‌گیری پردازش انتظاری در جمعیت ایرانی است.

برای درک بهتر فرایند پردازش انتظاری و چگونگی ارتباط آن با آسیب‌شناسی روانی و سایر فرایندهای شناختی، به مطالعات بیشتری نیاز است. برای رسیدن به این منظور، یکی از روش‌های پژوهشی که نتایج قابل قبولی به دست داده است، مطالعات مربوط به ساخت ابزار اندازه‌گیری فرایندهای شناختی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی این گونه ابزارها است (۷).

یکی از ابزارهای سنجش پردازش انتظاری که قابل قبول و مورد توجه است، پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری (ASBQ) است که به زبان انگلیسی، توسط Clark و Hinrichsen (۱) و بر پایه نظریه Clark و Wells (۳) در مورد اضطراب اجتماعی، تدوین شده است. Clark و Hinrichsen همسانی درونی ($\alpha = 0/88$) و روایی تمایز گروهی ($P < 0/001$ تا $P < 0/05$) قابل قبول برای این پرسش‌نامه عنوان کردند. آن‌ها گزارشی در مورد ساختار عاملی مقیاس، پایایی آزمون-بازآزمون و همبستگی آن با نمره‌های سایر ابزارهای سنجش اضطراب اجتماعی ارائه ندادند (۱).

بنابراین، بررسی آماری نشان می‌دهد که هنجار پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری در نمونه مطالعه حاضر، برابر با میانگین نمره کلی آزمون ۳۰/۱۱، میانه ۳۰ و انحراف استاندارد ۵/۰۷، کمترین نمره پردازش انتظاری ۱۶ و بیشترین نمره ۴۳ است (جدول ۱).

بحث و نتیجه‌گیری

با وجود یافته‌های روزافزون که نشان دهنده نقش پردازش انتظاری در اضطراب اجتماعی است، در مورد این فرایند نسبت به سایر فرایندهای شناختی (مثل نشخوار فکری و نگرانی) و نسبت به سایر جنبه‌های مدل اضطراب اجتماعی Clark و Wells (مثل سوگیری توجه و تفسیر)، پژوهش کافی صورت نگرفته است (۳). از جمله پژوهش‌های اندک، مطالعه Clark و Wells است که عنوان کرده‌اند، به هنگام پیش‌بینی یک تعامل اجتماعی، افراد مضطرب اجتماعی درگیر پردازش‌های شناختی متعددی می‌شوند که دارای سوگیری است و اضطراب انتظاری (Anticipatory anxiety) را بالا می‌برد (۳).

Hinrichsen و Clark (۱) ارزیابی جامع‌تری بر روی نظریه Clark و Wells (۳) انجام دادند. آن‌ها فرایندهای شناختی زیربنایی اضطراب اجتماعی-انتظاری (Anticipatory social anxiety) را بررسی کردند. نتیجه مطالعه آن‌ها به طور گسترده‌ای با فرضیه Clark و Wells در مورد ماهیت پردازش انتظاری در اضطراب اجتماعی سازگار بود (۳).

جدول ۵. بار عاملی سؤال‌ها و میزان آلفا پس از حذف هر سؤال

سؤال	بار عاملی آماده‌سازی	بار عاملی اجتناب	آلفا پس از حذف سؤال
۱ در مورد موقعیت‌های مشابه فکر می‌کنم که در گذشته در آن‌ها شکست خورده‌ام.	۰/۳۸		۰/۷۳
۲ سعی می‌کنم درباره کلیه اتفاقاتی که ممکن است بیفتد، فکر کنم.	۰/۶۵		۰/۷۱
۳ بدترین اتفاقی را که می‌تواند بیفتد، تصور می‌کنم.	۰/۵۵		۰/۷۲
۴ جزئیات آن چه امکان دارد، اتفاق بیفتد را در ذهنم مرور می‌کنم.	۰/۷۲		۰/۷۰
۵ سعی می‌کنم مجسم کنم، از دید دیگران، چگونه به نظر خواهم رسید.	۰/۴۲		۰/۷۲
۶ سعی می‌کنم، آن چه می‌خواهم بگویم را برنامه‌ریزی کنم.	۰/۴۸		۰/۷۳
۷ مکالمات را در ذهنم تمرین می‌کنم	۰/۴۵		۰/۷۳
۸ به خودم یادآوری می‌کنم، چه کارهایی را نباید انجام دهم.	۰/۴۹		۰/۷۲
۹ من به این فکر می‌کنم که اگر کارهای احمقانه‌ای انجام دادم، از چه راه‌هایی می‌توانم اوضاع را سامان بدهم.		۰/۵۰	۰/۷۲
۱۰ در مورد راه‌هایی که می‌توانم از رویارویی با موقعیت دوری کنم، فکر می‌کنم.		۰/۵۲	۰/۷۲
۱۱ در این مورد فکر می‌کنم که اگر موقعیت بیش از حد شرمسار کننده شد، از چه راه‌هایی می‌توانم از آن فرار کنم.		۰/۴۵	۰/۷۳
۱۲ آگاهانه تلاش می‌کنم، در مورد موقعیت فکر نکنم.		-۰/۰۴	۰/۷۷

مطالعات بیشتری نیاز است که درک ما را از فرایندهای شناختی که به طور اختصاصی در اختلال اضطراب اجتماعی آسیب می‌بیند، افزایش دهد و به تلاش‌های درمانی برای کاهش پردازش انتظاری قبل از تعامل اجتماعی جهت دهد.

پژوهش حاضر با هدف بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، انجام شد. همسو با یافته‌های پژوهش‌های پیشین (۸، ۷)، ساختار دو عاملی این پرسش‌نامه در پژوهش حاضر نیز تأیید شد. مطابق با پژوهش Gkika سؤال‌های ۸-۱ در خرده‌مقیاس آماده‌سازی و سؤال‌های ۱۲-۹ در خرده‌مقیاس اجتناب جای گرفت (۸). بار عاملی سؤال ۱۲ (آگاهانه تلاش می‌کنم در مورد موقعیت فکر نکنم) ناچیز بود. همچنین، در پژوهش حاضر، برای نخستین بار ساختار دو عاملی ASBQ به تفکیک جنسیت آزمون شد و کیفیت برازش ساختار دو عاملی ASBQ در جمعیت مردان بهتر از جمعیت زنان بود.

به منظور به دست آوردن همسانی درونی از روش ضریب Cronbach's alpha استفاده شد. ضریب Cronbach's alpha نیز در دامنه قابل قبول بوده که حاکی از همسانی درونی به نسبت بالا در پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری است ($\alpha = 0.74$). همچنین، آلفای خرده‌مقیاس آماده‌سازی ($\alpha = 0.74$) و خرده‌مقیاس اجتناب ($\alpha = 0.38$) نشان داده شد. این یافته، همسو با نتایج پژوهش‌های گذشته است که آلفای کلی ($\alpha = 0.83$) تا ($\alpha = 0.88$) و آلفای هر خرده‌مقیاس را ($\alpha = 0.82$ تا $\alpha = 0.72$) قابل قبول گزارش داده‌اند (۷، ۸، ۱).

تنها سؤال ۱۲ عدم همبستگی یا همبستگی ناچیز و معکوس با نمره سایر سؤال‌های و با نمره کل پرسش‌نامه نشان داده است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که با حذف این سؤال آلفای پرسش‌نامه ۰/۰۳ و آلفای خرده‌مقیاس اجتناب ۰/۱ افزایش خواهد یافت. سؤال عنوان می‌کند «آگاهانه تلاش می‌کنم در مورد موقعیت فکر نکنم» و به نظر می‌رسد که درک آن برای اکثر آزمودنی‌ها دشوار است و از ویژگی‌های لازم برای بودن در مجموعه سؤال‌ها را ندارد. اگرچه، این یافته با نتیجه پژوهش Mills و همکاران ناهمسو بود، که این تفاوت می‌تواند به علت تفاوت‌های زبان‌شناختی نمونه پژوهش حاضر با پژوهش‌های پیشین باشد (۸). در پژوهش Hinrichsen و Clark، تنها میانگین نمره سؤال ۱۲ در بین دو گروه افراد با اضطراب اجتماعی بالا و پایین تفاوت معنی‌دار نداشت (۱). همچنین، Gkika در بررسی ساختار سه عاملی برای ASBQ دریافت که سؤال ۱۲ این پرسش‌نامه در عاملی جدا از سایر سؤال‌ها قرار می‌گیرد (۸). بنابراین، به نظر می‌رسد که ساختار سؤال ۱۲ با سایر سؤال‌ها تفاوت داشته و نشانگر وضعی برای سنجش سازه رفتارهای اجتماعی-انتظاری در جمعیت مورد مطالعه باشد.

روایی تمایز گروهی پرسش‌نامه ASBQ در پژوهش حاضر همانند پژوهش Hinrichsen و Clark با آزمون t مستقل در سطح $P < 0.001$ تأیید شد که نشان دهنده کارایی ابزار در سنجش ویژگی‌های خصیصه‌ای اضطراب اجتماعی است (۱). به منظور بررسی روایی ملاکی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، از مجموعه‌ای از پرسش‌نامه‌های مرتبط با اضطراب اجتماعی استفاده شد که قبل از این در ایران اعتباریابی شده است. خصیصه پردازش انتظاری که پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، آن را می‌سنجد، از لحاظ نظری با نشانه‌های اضطراب اجتماعی ارتباط دارد (۳). همبستگی Pearson بین دو خرده

به طور کلی، ادبیات مربوط به پردازش انتظاری را اغلب به عنوان فرایندی واحد مفهوم‌پردازی کرده‌اند (۷، ۳، ۱). با وجود این، Gkika عنوان کرد که ماتریس مؤلفه (Component matrix) و نمودار سنگریزه (Scree plot) ساختار سه عاملی را با ارزش ویژه (Eigenvalues) بالای یک برای ASBQ پیشنهاد می‌دهد (۸). تمامی سؤال‌ها با ضریب بالایی در عامل یک قرار می‌گرفت، به جز سؤال ۱۲ که در عامل دوم قرار می‌گرفت. علاوه بر این، سؤال ۱۰ و ۱۱ ضریب بالایی در عامل‌های اول و دوم به دست آورد، ولی با توجه به این که هیچ سؤالی در عامل سوم ضریب قابل قبول به دست نیاورد، تحلیل عامل مجدد با در نظر گرفتن ساختار دو عاملی برای پرسش‌نامه انجام شد. ماتریس مؤلفه‌ها نشان داد که سؤال‌های ۸-۱ در عامل اول قرار می‌گیرد و چهار سؤال آخر ۱۲-۹ جزء عامل دوم است. Gkika عنوان کرد که با توجه به مضمون سؤال‌ها، عامل اول افکار مربوط به آمادگی و پیش‌بینی ($\alpha = 0.82$) را در بر می‌گیرد و عامل دوم افکار ایمنی‌جویی و اجتناب ($\alpha = 0.72$) را مطرح می‌کند (۸).

همچنین، Mills و همکاران در بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی ASBQ، علاوه بر نشان دادن ثبات درونی بالا برای این مقیاس ($\alpha = 0.87$)، با استفاده از دو روش تحلیل عاملی اکتشافی (Exploratory factor analysis یا EFA) و تحلیل عاملی تأییدی (Confirmatory factor analysis یا CFA) ساختار دو عاملی برای آن نشان دادند (۷). مدل دو عاملی ASBQ شامل ده سؤال از ۱۲ سؤال پرسش‌نامه اصلی است. Mills و همکاران با توجه به سؤال‌هایی که بار عاملی در هر یک از این دو خرده‌مقیاس به دست آورده بودند، این دو خرده‌مقیاس را آماده‌سازی (Preparation) ($\alpha = 0.79$)، سؤال‌های ۶-۲ و اجتناب (Avoidance) ($\alpha = 0.77$)، سؤال‌های ۱۲-۸ نام نهادند که هر کدام از آن‌ها شامل پنج سؤال بوده و ثبات درونی خوبی نشان داده است (۷). البته، سؤال ۱ در خرده‌مقیاس اول و سؤال ۷ در خرده‌مقیاس دوم، ضرایب پایین و مرزی (۰/۳) به دست آورد و برای سؤال ۷ در هر دو خرده‌مقیاس ضرایب پایین و به طور تقریبی یکسانی (۰/۳۷ و ۰/۳۴) حاصل شد.

Mills و همکاران شواهدی نیز از وجود ساختار سه عاملی برای ASBQ ارائه دادند که ۹ سؤال از ۱۲ سؤال پرسش‌نامه اصلی را در بر می‌گرفت (۷). مدل سه عاملی شامل چهار سؤال خرده‌مقیاس تصور (Imagination) ($\alpha = 0.78$)، ۵-۱، دو سؤال در خرده‌مقیاس مرور ذهنی (Rehearsal) ($\alpha = 0.76$)، ۶، ۴ و سه سؤال در خرده‌مقیاس اجتناب ($\alpha = 0.78$)، ۱۱-۹ است. هر دو مدل دو عاملی و سه عاملی از لحاظ نظری معنی‌دار می‌باشد؛ چرا که پردازش انتظاری به صورت دوره‌ای از تصویرسازی ذهنی، آماده‌سازی و افکار اجتنابی توصیف شده است. همچنین، ثبات درونی سؤال‌های هر خرده‌مقیاس در بین دو مدل قابل مقایسه می‌باشد و کم بودن تعداد سؤال‌ها در هر خرده‌مقیاس در مدل سه عاملی، مشکلاتی در پایایی مقیاس ایجاد می‌کند (۳۱، ۳۲). بنابراین، Mills و همکاران، مدل دو عاملی را به عنوان بهترین تفسیر از ساختار عاملی ASBQ پذیرفتند (۷). همچنین، آن‌ها نشان دادند که تنها خرده‌مقیاس مربوط به اجتناب و فرار، نشانه‌های اضطراب اجتماعی و میزان حالت اضطراب (State anxiety level) را قبل از تعامل اجتماعی پیش‌بینی می‌کند. یافته حاضر، این احتمال را مطرح می‌کند که افکار مربوط به اجتناب نسبت به افکار مربوط به آماده‌سازی به طور معنی‌داری مشکل‌سازتر است. با وجود این، هر دو عامل در ادبیات پژوهشی پردازش انتظاری مورد توجه و تأکید بوده‌اند. بنابراین،

سؤال‌های آن متناسب با فرهنگ ایرانی است، می‌توان از آن به عنوان ابزاری معتبر برای سنجش میزان رفتارهای اجتماعی-انتظاری استفاده کرد. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر، منحصر بودن آن به دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی تهران و استفاده از نمونه‌گیری در دسترس است که تعمیم‌پذیری نتایج را به جمعیت‌های دیگر محدود می‌سازد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آینده این امر مورد توجه قرار گرفته و ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسش‌نامه با استفاده از شیوه نمونه‌گیری تصادفی و در جمعیت‌های متفاوت و گسترده‌تر بررسی شود. علاوه بر این، بررسی ارتباط پردازش انتظاری با سایر سازه‌های مربوط به اضطراب اجتماعی مانند پردازش پس رویدادی، کانون توجه، دیدگاه تصویر خود و... با استفاده از پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری، مطالعه بیشتر نظریه‌های مربوط به اضطراب اجتماعی را امکان‌پذیر می‌کند.

سپاسگزاری

از دانشگاه شهید بهشتی به خاطر فراهم آوردن مکان پژوهش، سپاسگزاری می‌شود.

مقیاس آماده‌سازی و اجتناب پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری و نمرات کلیه پرسش‌نامه فوبی اجتماعی در سطح $P < 0/001$ معنی‌دار نشان داده شد. این یافته همسو با نتایج پژوهش Gkika است که همبستگی معنی‌دار بین ASBQ و FNE (Fear of negative evaluation) نشان داد (۸). همچنین، مشابه با نتیجه مطالعه Mills و همکاران است، ایشان عنوان کردند که بین نمره ASBQ و نمرات SPS و PSWQ (Penn state worry questionnaire) همبستگی معنی‌دار وجود دارد (۷). پایایی بازآزمایی پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری از طریق اجرای مجدد پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری روی گروهی از شرکت‌کنندگان به فاصله یک ماه پس از اجرای اولیه، تأیید شد. همبستگی قابل توجه بین نمره‌های دو مرحله آزمون با وجود فاصله زمانی طولانی، بیانگر پایایی بسیار خوب این پرسش‌نامه است که این ویژگی در پژوهش‌های پیشین بررسی نشده بود. در نهایت، می‌توان گفت که پرسش‌نامه رفتارهای اجتماعی-انتظاری از روایی و پایایی قابل قبولی در جمعیت ایرانی برخوردار است و با توجه به آن که

References

- Hinrichsen H, Clark DM. Anticipatory processing in social anxiety: two pilot studies. *J Behav Ther Exp Psychiatry* 2003; 34(3-4): 205-18.
- Eckman PS, Shean GD. Habituation of cognitive and physiological arousal and social anxiety. *Behav Res Ther* 1997; 35(12): 1113-21.
- Clark D, Wells A. A cognitive model of social phobia. In: Heimberg RG, Editor. *Social phobia: diagnosis, assessment, and treatment*. New York, NY: Guilford Press; 1995. p. 69-93.
- Leary M, Kowalski R. The self-presentation model of social phobia. In: Heimberg RG, Editor. *Social phobia: diagnosis, assessment, and treatment*. New York, NY: Guilford Press; 1995. p. 94-112.
- Rapee RM, Heimberg RG. A cognitive-behavioral model of anxiety in social phobia. *Behav Res Ther* 1997; 35(8): 741-56.
- Mansell W, Clark DM. How do I appear to others? Social anxiety and processing of the observable self. *Behav Res Ther* 1999; 37(5): 419-34.
- Mills AC, Grant D, Lechner WV, Judah MR. Psychometric properties of the anticipatory social behaviours questionnaire. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment* 2013; 35(3): 346-55.
- Gkika S. The role of meta-cognition in social anxiety [Thesis]. Manchester, UK: Faculty of Medical and Human Sciences, University of Manchester; 2011.
- Vassilopoulos SP. Behavioural and cognitive psychotherapy. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy* 2004; 32(3): 303-11.
- Myers ND, Ahn S, Jin Y. Sample size and power estimates for a confirmatory factor analytic model in exercise and sport: a Monte Carlo approach. *Res Q Exerc Sport* 2011; 82(3): 412-23.
- Homan HA, Asgary A. Factor analysis: difficulties and straits. *Journal of Psychology and Education* 2005; 35(2): 1-20. [In Persian].
- Turner S, Stanley M, Beidel D, Bond L. The social phobia and anxiety inventory: Construct validity. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment* 1989; 11(3): 221-34.
- Beidel D, Turner S, Stanley M, Dancu C. The social phobia and anxiety inventory: concurrent and external validity. *Behavior Therapy* 1989; 20(3): 417-27.
- Bolandnazar K. Validation of social phobia and anxiety inventory in students of Ferdowsi University of Mashhad [Thesis]. Mashhad, Iran: School of Educational Sciences and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad; 2001. [In Persian].
- Watson D, Friend R. Measurement of social-evaluative anxiety. *J Consult Clin Psychol* 1969; 33(4): 448-57.
- Cuming S, Rapee RM, Kemp N, Abbott MJ, Peters L, Gaston JE. A self-report measure of subtle avoidance and safety behaviors relevant to social anxiety: development and psychometric properties. *J Anxiety Disord* 2009; 23(7): 879-83.
- Atrifard M. Comparing the effectiveness of the three kind of cognitive behavioral therapy based on "Self exposure", "Situational exposure" and "self-situational exposure" in treatment of social anxiety disorder [Thesis]. Tehran, Iran: School of Educational Sciences and Psychology, Tarbiat Modares University; 2012. [In Persian].
- Connor KM, Davidson JR, Churchill LE, Sherwood A, Foa E, Weisler RH. Psychometric properties of the Social Phobia Inventory (SPIN). New self-rating scale. *Br J Psychiatry* 2000; 176: 379-86.
- Hasanvand Amozadeh M. Validity and reliability of social phobia inventory [Thesis]. Tehran, Iran: School of Psychology and Educational Psychology, Shahed University; 2007. [In Persian].
- Mattick RP, Clarke JC. Development and validation of measures of social phobia scrutiny fear and social interaction anxiety.

- Behav Res Ther 1998; 36(4): 455-70.
21. Turk C. Assessment of social phobia. In: Heimberg R, Becker RE, Editors. Cognitive-behavioral group therapy for social phobia: basic mechanisms and clinical strategies. New York, NY: Guilford Press; 2002.
 22. Osman A, Gutierrez PM, Barrios FX, Kopper BA, Chiros CE. The social phobia and social interaction anxiety scales: evaluation of psychometric properties. Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment 1998; 20(3): 249-64.
 23. Kareshki H. Linear structural relationships in the human sciences research. Tehran, Iran: Avayenoor Publications; 2012. [In Persian].
 24. Statistics Solution. Confirmatory factor analysis [Online]. [cited 2013]; Available from: URL: <http://www.statisticssolutions.com/confirmatory-factor-analysis/>
 25. Bentler PM, Chou CP. Practical issues in structural modeling. Sociological Methods Research 1987; 16(1): 78-117.
 26. Barnes J, Cote J, Cudeck R, Malthouse EC. Checking assumptions of normality before conducting factor analyses. Journal of Consumer Psychology 2001; 10(1): 79-81.
 27. Diamantopoulos A, Siguaw JA. Introducing LISREL: a guide for the uninitiated. New York, NY: SAGE Publications; 2009.
 28. Reinartz W, Haenlein M, Henseler J. An empirical comparison of the efficacy of covariance-based and variance-based SEM. International Journal of Research in Marketing 2009; 26(4): 332-44.
 29. Watson D. Rethinking the mood and anxiety disorders: a quantitative hierarchical model for DSM-V. J Abnorm Psychol 2005; 114(4): 522-36.
 30. Schumacker RE, Lomax RG. A beginner's guide to structural equation modeling. Abingdon, UK: Taylor & Francis; 2004.
 31. Floyd F, Widaman K. Factor analysis in the development and refinement of clinical assessment instruments. Psychological Assessment, 1995; 7(3): 286-99.
 32. Guadagnoli E, Velicer W. Relation to sample size to the stability of component patterns. Psychological Bulletin, 1988; 103(2): 265-75.



Psychometric Properties of the Persian Version of the Anticipatory Social Behaviours Questionnaire

Seyedeh Soleil Ziaee¹, Fariba Zarrani², Fereshteh Mootabi³, Hossein Kareshki⁴, Shahriar Shahidi⁵

Original Article

Abstract

Aim and Background: The present study evaluated the psychometric properties of the Anticipatory Social Behaviours Questionnaires (ASBQ) (Hinrichsen & Clark, 2003) in a student sample.

Methods and Materials: The participants of the present study consisted of 460 students (280 women, 180 men) who answered the ASBQ and 284 students (198 women, 86 men) who completed the ASBQ, Social phobia and anxiety inventory (SPAI), Subtle Avoidance Frequency Examination (SAFE), Social Phobia Inventory (SPIN), and Social Phobia Scale (SPS). In addition, 55 socially anxious patients also answered the ASBQ. The independent sample t-test, multivariate analysis of variance, Pearson correlation, Cronbach's alpha, and confirmatory factor analysis (CFA) were used for data analysis.

Findings: In the determination of criterion validity, the Pearson correlation coefficient of the ASBQ score with the scores of the mentions questionnaires was significant. The CFA replicated the two-factor solution for the 12-item ASBQ. Discriminant validity using independent t-test and multivariate analysis of variance illustrated a significant difference in the ASBQ score and its subscales between the two groups of with and without social anxiety. Furthermore, the internal consistency of the ASBQ, based on Cronbach's alpha, was high and acceptable and its test-retest reliability was also approved.

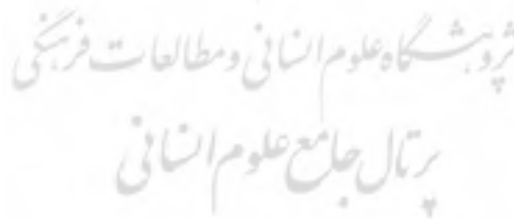
Conclusions: Hence, it seems that the Persian version of the ASBQ was a reliable and valid instrument for assessment of anticipatory social behaviors in our Iranian student sample.

Keywords: Anticipatory behavior, Social anxiety, Reliability, Validity

Citation: Ziaee SS, Zarrani F, Mootabi F, Kareshki H, Shahidi S. **Psychometric Properties of the Persian Version of the Anticipatory Social Behaviours Questionnaire.** J Res Behav Sci 2015; 13(5): 30-40.

Received: 24.12.2015

Accepted: 15.03.2016



1- PhD Student, Department of Clinical Psychology, School of Education and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
2- Assistant Professor, Department of Health Psychology, School of Education and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
3- Assistant Professor, Department of Clinical Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
4- Associate Professor, Department of Psychology, School of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
5- Associate Professor, Department of Psychology, School of Education and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran
Corresponding Author: Seyedeh Soleil Ziaee, Email: s_ziaee@sbu.ac.ir